

Praktijkillustratie Ambitie 100% Samen Opleiden

ROWF | Sectoroverstijgende samenwerking

In de [Regionale academische Opleidingsschool West-Friesland \(ROWF\)](#) leiden vijf instituten voor lerarenopleidingen en meer dan 40 schoollocaties in het vo en mbo in gezamenlijkheid leraren op. Belangrijke aandachtspunten in de sectoroverstijgende samenwerking zijn om in het praktijk- en instituutsdeel van de opleiding in te spelen op de verschillen in opleidingsdidactiek tussen vo en mbo en om alle studenten binnen de schoollocaties te laten profiteren van het samen opleiden (ook de mbo-studenten die stage lopen op een ROWF-locatie).

Kernwoorden praktijkillustratie ROWF

- Partnerschap vo en mbo
- Verbinding met mbo-studenten (onderwijsassistent, handel en administratie etc.)
- Pdg / zij-instroom
- Doorstroom van onderwijsassistenten naar lerarenopleidingen
- Opleidingsdidactiek
- Erkend leerbedrijf

Samenvatting

In de [Regionale academische Opleidingsschool West-Friesland \(ROWF\)](#) leiden vijf instituten voor lerarenopleidingen en meer dan 40 schoollocaties in het vo en mbo in gezamenlijkheid leraren op. In de afgelopen jaren is het aantal studenten gegroeid van 260 naar ca. 500 per jaar. Belangrijke meerwaarde van de sectoroverstijgende samenwerking is dat de studenten profiteren van een rijkere leeromgeving en dat de samenwerking leidt tot een breder perspectief / nieuwe inzichten (o.a. aandacht voor mbo-studenten in de opleidingsschool). De vo- en de mbo-partners participeren op een vergelijkbare manier in de opleidingsschool: zij werken met dezelfde opleidingsstructuur en logistiek.

Belangrijk aandachtspunt is om in het praktijk- en instituutsdeel van de opleiding in te spelen op de verschillen in opleidingsdidactiek tussen vo en mbo. Binnen de mbo-partners is een belangrijk deel van de studenten zij-instromer: zij worden opgeleid via een pdg-traject. Binnen de ROWF wordt verkend hoe de pdg-trajecten kunnen worden ingebed in de opleidingsschool, zodat de deelnemers optimaal kunnen profiteren van de opleidingsinfrastructuur. De ROWF wil de sectoroverstijgende samenwerking vo-mbo in de komende jaren op een aantal gebieden versterken:

- Mbo-studenten: kan de logistiek en structuur van de opleidingsschool worden benut voor alle studenten binnen de schoollocaties, dus ook voor de mbo-studenten die stage lopen op een ROWF-locatie (bijv. onderwijsassistent, logistiek, facilitair, administratie en handel, sport en bewegen)? Hiervoor is het wenselijk dat opleidingsscholen als geheel als leerbedrijf worden erkend door de SBB voor alle clusters. Deze studenten tellen niet mee in het kader van de regeling.
- Doorstroom onderwijsassistent-lerarenopleiding: kan een deel van de mbo-studenten onderwijsassistent worden verleid om na hun opleiding door te stromen naar een lerarenopleiding in het vo of po en hoe kunnen eventuele drempels worden weggenomen?

Schets van het partnerschap

De ROWF (Regionale academische Opleidingsschool West-Friesland) leidt studenten op tot leraar. Het partnerschap bestaat uit vijf instituten voor lerarenopleidingen (Hogeschool van Amsterdam: lerarenopleidingen en ALO, Universiteit van Amsterdam, VU Amsterdam, Breitner Academie) en 42 schoollocaties in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. In het mbo participeren het Clusius College (8 locaties, vmbo en mbo, groenonderwijs), het Horizon College (4 locaties) en ROC Kop van Noord-Holland (4 locaties). Het Clusius College participeert tevens in een ander partnerschap (het groen consortium) met Aeres Hogeschool Wageningen.

De ROWF leidt alle categorieën studenten op: voltijd, deeltijd, zij-instroom / pdg, minor, master, studerende docenten. Jaarlijks worden ca. 500 studenten opgeleid binnen het partnerschap. De meeste studenten binnen ROWF zijn ingeschreven bij de lerarenopleidingen van de Hogeschool van Amsterdam. Het merendeel van de reguliere studenten wordt opgeleid op een vo-locatie; een relatief kleiner deel van deze groep studenten wordt opgeleid op een mbo-locatie. Op de vo-locaties worden met name de reguliere studenten van de lerarenopleidingen opgeleid (hbo voltijd en deeltijd, wo minoren en masters). Op de mbo-locaties worden daarnaast relatief veel zij-instromers opgeleid via een pdg-traject. Momenteel wordt verkend hoe de pdg-opleiding kan worden geïntegreerd in de structuur van de opleidingsschool.

De kern van de visie van de ROWF is dat de partners gezamenlijk inhoud geven aan het samen opleiden op alle niveaus. De verbinding tussen theorie en praktijk staat centraal. Studenten profiteren van de rijke leeromgeving van de opleidingsschool en kunnen in allerlei contexten ervaring opdoen.

Groeiambities

In de afgelopen jaren is het aantal studenten gegroeid van 260 naar ca. 500 per jaar. Het aantal schoollocaties is gestegen van 12 naar meer dan 40 locaties. De vo-scholen plaatsen relatief meer studenten dan de mbo instellingen.

In het vo is er een principe-afspraken over de verhouding tussen het aantal leerlingen en het aantal studenten (ca. 1 student per 40 leerlingen). Dit is geen harde afspraak: er wordt bij het plaatsen van studenten altijd de afweging gemaakt of het mogelijk is om kwaliteit te kunnen bieden. In het mbo wordt deze verhouding (1:40) niet toegepast en wordt op organisatieniveau bekeken welke aantallen reëel zijn zodat er kwaliteit kan worden geboden. Deze verhouding is in het mbo niet realistisch.

Sectoroverstijgende samenwerking: huidige situatie

Opleidingsinfrastructuur

De vo- en de mbo-partners participeren op een vergelijkbare manier in de opleidingsschool. Zij hebben dezelfde opleidingsstructuur en logistiek. De werkplekbegeleiders volgen dezelfde training binnen de ROWF in gemengde groepen (vo en mbo samen). Alle locaties hebben één of meer schoolopleiders die onderling ervaringen uitwisselen, relevante thema's en ontwikkelingen bespreken en samenwerken (sectoroverstijgend).

In de uitvoering verschillen het vo en het mbo van elkaar. In het mbo is het van belang om het vak te koppelen aan de praktijkcomponent van de mbo-opleidingen en oog te hebben voor de mbo-opleidingsdidactiek. Hiervoor is niet alleen aandacht nodig in het praktijkdeel van de opleiding, maar ook in het instituutsdeel. Ook is het niet voor alle vakken mogelijk om studenten in het mbo op te leiden.

Op vo-scholen is de opleidingsinfrastructuur per locatie georganiseerd. De mbo-instellingen zijn georganiseerd in vestigingsoverstijgende clusters. De clustermanagers werken daardoor ook vestigingsoverstijgend. Het is daarom de vraag of de opleidingsstructuur het beste op cluster- of op vestigingsniveau georganiseerd kan worden. Er is voor gekozen om de schoolopleiders aan de vestigingen te koppelen (met meerdere clusters). Hierdoor zijn zij echter niet altijd goed in beeld bij de clusters. Het koppelen van schoolopleiders aan clusters heeft echter als nadeel dat zij moeten reizen naar de verschillende locaties en dat het lastiger is om gezamenlijke bijeenkomsten te organiseren voor de studenten uit het cluster.

Leeromgeving studenten

Studenten maken een aantal keer per jaar kennis met verschillende vo- en mbo-locaties binnen de ROWF via de zogenaamde EduLabs: themabijeenkomsten waarin ze (steeds op een andere school) samen theoretische kennis omzetten in een praktijkervaring. De theorie die de opleiding aanreikt, wordt vertaald in praktijkopdrachten, waardoor de studenten de theorie 'ervaren'. De EduLabs hebben een pedagogisch-didactische focus. Opleidingen en scholen bereiden de bijeenkomsten samen voor en verzorgen samen de begeleiding van de studenten. Studenten krijgen hierdoor een beeld van (de verschillen tussen) het vo en het mbo.

Op basis van hun ervaringen in het vo en mbo kunnen hbo studenten een keuze maken voor hun volgende locatie binnen de ROWF. De studenten kunnen via de website van de ROWF reageren op de beschikbare plaatsen op de scholen. De ervaring is dat veel studenten een voorkeur hebben voor het vo. Dat komt deels doordat bepaalde vakken van de lerarenopleiding sterk op het vo gericht zijn. Een werkgroep van school- en instituutopleiders is momenteel bezig met de vraag hoe de mbo opleidingsdidactiek binnen ROWF beter onder de aandacht gebracht kan worden om studenten te enthousiasmeren voor het mbo. Ook op de instituten is het van belang dat er aandacht is voor de mbo-context.

Als studenten op een mbo-locatie worden opgeleid, is het van belang om met de schoolopleider en werkplekbegeleider invulling te geven over de verbinding van de ontwikkelvragen van de student en de specifieke mbo-didactiek. Hoe kunnen de studenten optimaal profiteren van de rijke leeromgeving in het mbo?

Pdg-trajecten

Bij de mbo-partners worden de pdg-trajecten in service verzorgd door de Hogeschool van Amsterdam; bij Clusius wordt dit ook gedaan door Aeres Hogeschool Wageningen. Binnen de ROWF wordt nu verkend hoe de pdg-trajecten van de Hogeschool van Amsterdam kunnen worden ingebed in de opleidingsschool, zodat de deelnemers optimaal kunnen profiteren van de opleidingsinfrastructuur binnen de ROWF. Het is van belang hierbij goed aan te sluiten bij de behoefte van de pdg-deelnemers, die anders is dan van de reguliere studenten van de lerarenopleidingen. Ook wordt bekeken of de opleiding tot pdg-coach kan worden afgestemd met de training voor werkplekbegeleiders.

Sectoroverstijgende samenwerking: ontstaansgeschiedenis

De ROWF is ontstaan als vo-partnerschap. Het Clusius College heeft als eerste mbo-partner een verzoek tot toetreding gedaan bij de ROWF. Aanleiding voor dit verzoek was dat het Clusius College ook studenten wilde opleiden in een partnerschap voor de vakken die niet onder het groen consortium passen (samenwerking met Wageningen). Zij wilden daarom toetreden tot een opleidingsschool waarin de Hogeschool van Amsterdam partner is. De ROWF en het Clusius College zijn in gesprek gegaan en hebben elkaar vrij snel gevonden.

Het Horizon College overwoog om een eigen aanvraag als aspirant-opleidingsschool in te dienen of om aan te sluiten bij één van de twee opleidingsscholen in hun gebied. Ook hier hebben de ROWF en het Horizon College elkaar vrij snel gevonden en is het Horizon College toegetreden als partner. Het aansluiten bij een bestaand partnerschap is eenvoudiger dan het ontwikkelen van een nieuw partnerschap.

ROC Kop van Noord-Holland is inmiddels ook aangesloten bij de ROWF en eventueel sluit ook het Regio College aan vanwege een mogelijke fusie met het Horizon College.

Bij toetreding worden afspraken gemaakt over de ontwikkeling van de nieuwe partner. Dit geldt voor alle nieuwe partners (vo en mbo). De ROWF heeft een quickscan op basis waarvan in beeld wordt gebracht welke aspecten aandacht vragen om aan de kwaliteitseisen te kunnen voldoen. Op basis van de quickscan volgt een gesprek en worden de ontwikkelpunten gezamenlijk bepaald. De toetredende partners worden door de ROWF ondersteund in hun ontwikkelproces: dit is echt een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Bij de toetreding van de mbo-partners zijn de afspraken over de financiering aangepast, omdat de mbo's relatief veel studenten plaatsen waarvoor een hoge vergoeding vanuit de opleidingsschool was afgesproken (zij-instroom). Hierdoor zouden de kosten hoger uitkomen dan de inkomsten en bleek aanpassing (lagere vergoeding voor zij-instroom) noodzakelijk.

Sectoroverstijgende samenwerking: de toekomst

De ROWF wil de sectoroverstijgende samenwerking vo-mbo in de komende jaren op een aantal gebieden versterken:

- Mbo-studenten: Er wordt verkend of de logistiek en structuur van de opleidingsschool kan worden benut voor alle studenten binnen de schoollocaties: ook voor de mbo-studenten die stage lopen op een ROWF-locatie (bijv. onderwijsassistent, logistiek, facilitair, administratie en handel, sport en bewegen). Zo kunnen alle studenten, ook al worden zij niet bekostigd vanuit de Regeling, profiteren van de structuur van de opleidingsschool. Verkend wordt wat dit betekent voor o.a. de communicatie, de samenwerking tussen de partners, de begeleiding van studenten, de professionalisering van begeleiders en de financiering (mbo-studenten worden niet-bekostigd via de regeling opleidingsscholen). Aandachtspunt is o.a. dat het wenselijk is dat opleidingsscholen als geheel als leerbedrijf worden erkend door de SBB voor alle clusters. Momenteel moet iedere opleidingsschoollocatie voor ieder cluster een erkenning regelen.
- Doorstroom onderwijsassistent-lerarenopleiding: Een deel van de mbo-studenten onderwijsassistent kan mogelijk worden verleid om na hun opleiding door te stromen naar een lerarenopleiding in het vo of po. Er wordt verkend welke activiteiten binnen de opleidingsschool kunnen worden ondernomen om studenten te enthousiasmeren en voor te bereiden op de doorstroom. Het is hiervoor o.a. van belang om eventuele obstakels in de doorstroom mbo-hbo in beeld te brengen en zoveel mogelijk weg te nemen, zodat studenten makkelijker de overstap kunnen maken. Met mogelijke kandidaten kan in gesprek worden gegaan om de mogelijkheden te bespreken en studenten kunnen gericht worden voorbereid op instroom in het hbo. Ook wordt gekeken of studenten vrijstellingen en/of drempelloze toegang kunnen krijgen in de lerarenopleidingen.
- Onderwijswerkplaats mbo: Binnen de ROWF zijn werkplaatsen onderwijsonderzoek in het vo. Werkplaatsen onderwijsonderzoek zijn samenwerkingsverbanden tussen onderzoekers van hogescholen, universiteiten en onderwijsinstellingen. De ambitie is om deze uit te breiden naar het mbo. De ROWF heeft een subsidieaanvraag ingediend bij NRO voor een mbo onderwijswerkplaats (zie [call for proposals](#)).

Kansen en uitdagingen

Kansen

- Een rijkere leeromgeving voor studenten door sectoroverstijgende samenwerking.
- Een breder perspectief / nieuwe inzichten: binnen de ROWF is door de sectoroverstijgende samenwerking een nieuwe doelgroep studenten in beeld gekomen, namelijk de mbo-studenten. Ook zij kunnen profiteren van de opleidingsschool (zowel mbo-studenten onderwijsassistent als andere categorieën mbo-studenten die stage lopen binnen de scholen).

Uitdagingen

- Bij toetreding van nieuwe partners (vo en mbo) is het van belang dat zij zich committeren aan het gedachtegoed van de opleidingsschool en dat het commitment voelbaar is op alle niveaus in de toetredende organisatie.
- De inzet van instituutsopleiders is voor de instituten voor lerarenopleidingen bijna onuitvoerbaar geworden vanwege de forste groei van het aantal (locaties in) opleidingsscholen. Er wordt al jarenlang gewerkt volgens het model uit de dieptepilotfase (beperkt aantal opleidingsscholen), maar het is de vraag of dit nog reëel en passend is bij de huidige situatie (100% samen opleiden).
- Groei heeft gevolgen voor de uitvoerbaarheid en span of control. Een grotere opleidingsschool vraagt op sommige vlakken een andere manier van organiseren (o.a. plaatsing, administratie, AVG, VOG, kwaliteitssysteem, professionalisering zoals train-de-trainer trajecten). Het is van belang hierbij oog te houden voor de inhoudelijke betrokkenheid en het in stand houden van de gedeelde waarden die de partners hebben uitgesproken.

Adviezen en tips

Aan de sectorraden en OCW

- Om mbo-studenten te verbinden aan de opleidingsschool, is het van belang dat de opleidingsschool als geheel wordt erkend als leerbedrijf door de SBB. Dit is nu per locatie en per cluster georganiseerd. Dit zou landelijk geregeld moeten worden door de sectorraden en SBB.

Aan partnerschappen Samen Opleiden

- Bespreek goed met elkaar op welke vlakken de sectoren elkaar kunnen versterken. Dit gesprek opent nieuwe perspectieven, zoals een verbreding van de doelgroep studenten in de opleidingsschool (mbo-studenten).